

**EPONIEMEN GEÏNTRUCUEERD DOOR M.M. SCHEPMAN
BIJ HET BESCHRIJVEN VAN DE MOLLUSKEN
VERZAMELD TIJDENS DE SIBOGA EXPEDITIE**

door

A.N. van der Bijl¹

De Nederlandse malacoloog Mattheus Marinus Schepman dankt zijn bekendheid in de malacologie vooral aan zijn bijdragen aan het bewerken van de mollusken die tijdens de Siboga Expeditie (1899-1900) waren verzameld. Hierbij introduceerde hij een aanzienlijk aantal nieuwe taxa, waarvan een deel naar personen werd genoemd. Deze groep kan als volgt worden onderverdeeld:

- collega-malacologen, die Schepman op verschillende wijze hadden geholpen bij zijn werkzaamheden
- deelnemers aan de Siboga Expeditie

De vernoeming van de laatste categorie is vermoedelijk te danken aan professor Max W.C. Weber, leider van de expeditie, hetgeen kan worden afgeleid uit een brief die Schepman op 17 februari 1907 aan Weber schreef en waarin de volgende passage voorkomt:

"In 't algemeen ben ik niet sterk voor 't geven van personen-namen aan nieuwe soorten, in Fransche werken heeft een fauna, die altijd veel nieuwe fransche soorten bevat, veel van een vriendenalbum waar alle onbekende grootheden worden bedacht. Gaarne zal ik intusschen in zoverre van Uw wenk gebruik maken, dat ik de mij bekende Heeren en den Hr. Tydeman (als een der hoofdpersonen) zal bedenken."

Schepman nam de "wenk" van Weber ter harte en noemde twee soorten naar hem. Weber vond dit wellicht iets te veel van het goede, zoals zou kunnen blijken uit een brief, die Schepman op 29 januari 1909 aan Weber schreef:

"Wat betreft Oocorys Weberi, dien naam zou ik gaarne behouden, zoo als U zien zult of misschien gezien hebt, heb ik andere Siboga-Heeren en zoo ook den Heer Tydeman als peet gebruikt; over uw verdiensten als malakozooloog wil ik niet spreken, maar zeker is 't dat U het zonder den Hr. T. verder zoudt gebracht hebben dan in 't omgekeerde geval. In 't algemeen ga ik niet kwistig met het vernoemen van personen om; in groote Genera wel eens om utiliteitsredenen en dan geldt hoe onbekender hoe beter. Dit geldt voor Oocorys niet."

Vernoemingen naar collega-malacologen komen in zijn gehele Siboga-werk voor en zijn numeriek in de meerderheid, vernoemingen naar deelnemers aan de expeditie nagenoeg alleen in de eerste twee delen van zijn verslag. Het volgende overzicht verduidelijkt dit.

* Notes on the history of the malacological collection of the Zoölogisch Museum Amsterdam, no. 10

¹ (Zoölogisch Museum Amsterdam)

Deel I (1908)

Categorie 1Categorie 2*Danilia weberi*

Deel II (1909)

Categorie 1Categorie 2*Argyropeza melvilli**Oocorys weberi**Sequenzia melvilli**Cerithium tydemani**Sequenzia dautzenbergi**Cerithiopsis (Seila) versluysi**Sequenzia sykesi**Triphora (Euthymia) versluysi**Scala (Clathrus) melvilli**Triphora (Euthymia) schmidtii**Scala tydemani**Scala (Opalia) nierstraszi*

Deel III (1909)

Categorie 1Categorie 2*Eulima melvilli**Niso smithi*

Deel IV (1911)

Categorie 1Categorie 2*Ancilla edgariana**Fusus thielei**Latirus melvilli**Chrysodomus (Sipho) smithi**Ocenebra smithi**Urosalpinx smithi*

Deel V (1913)

Categorie 1Categorie 2*Borsonia smithi**Surcula nierstraszi**Surcula melvilli*

De tijdelijke samenwerking tussen Schepman en Nierstrasz bij het bewerken van de parasitaire prosobranchen, was wellicht mede-oorzaak van de laatste vernoeming naar Nierstrasz.

In deel I introduceerde Schepman de naam *Glyphis reevei*, een nomen novum voor *Fissurella excelsa* Reeve, 1850. Deze vernoeming kan in geen van beide categorieën worden ondergebracht.

Bij het overzien van een totale lijst van door Schepman beschreven taxa wekt zijn opmerking over het vernoemen van personen wel enige bevreemding, want zowel vóór als na de Siboga Expeditie vernoemde hij regelmatig taxa naar personen, uiteindelijk meer dan 15% van de totale hoeveelheid (ca. 430). Procentueel zullen velen hem overtreffen, maar absoluut gezien (ca. 70) aanmerkelijk minder.

De vernoemde malacologen (Edgar A. Smith, Thiele, Melvill, Dautzenberg en Sykes) waren belangrijke tijdgenoten van Schepman, die hier niet nader worden toegelicht.

De rol van de vernoemde "Siboga-Heeren" was als volgt (Pieters & De Visser, 1993):

- M.W.C. Weber: expeditie-leider, zoölogisch onderzoek;
- J. Versluys: 1e assistent, zoölogisch onderzoek;
- H.F. Nierstrasz: 2e assistent, zoölogisch onderzoek;
- A.H. Schmidt: arts, zoölogisch onderzoek;
- G.F. Tydeman: luitenant ter zee, 1e klasse, gezagvoerder van H.M. Siboga, hydrografisch onderzoek.

De brieven van Schepman aan Weber zijn te vinden in de bibliotheek van de afdeling Malacologie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Dankwoord

H.E. Coomans, R.G. Moolenbeek, M.J. Faber, H. Dekker en K.L. Kaiser worden bedankt voor het doorlezen en corrigeren van de tekst.

Summary

The Dutch malacologist M.M. Schepman is especially known for his scientific reports on the molluscs collected during the Siboga Expeditie. Weber, leader of the expedition, suggested that he might name some taxa after participants of the Siboga Expeditie which can be inferred from a letter by Schepman to Weber. Schepman followed this "advise" mostly in parts I and II of the Siboga Expeditie Prosobranchia report. However, the majority of the newly described taxa named after persons, were malacologists, who helped him with his taxonomic problems. Taxa named after these foreign colleagues are dispersed in Parts I-VI of the report.

Literatuur

- Pieters, F.F.J.M. & J. de Visser, 1993. The scientific career of the zoologist Max Wilhelm Carl Weber (1852-1937). - *Bijdragen tot de Dierkunde*, 62 (4): 193-214.
- Schepman, M.M., 1908. The Prosobranchia of the Siboga expedition. Part I. Rhipidoglossa and Docoglossa. - *Siboga-Expeditie*, 49-1a: 1-98, pl. 1-9.
- Schepman, M.M., 1909a. The Prosobranchia of the Siboga expedition. Part II. Taenioglossa and Ptenoglossa. - *Siboga-Expeditie*, 49-1b: 109-231, pl. 10-16.
- Schepman, M.M., 1909b. The Prosobranchia of the Siboga expedition. Part III. Gymnoglossa. - *Siboga-Expeditie*, 49-1c: 233-245, pl. 17.
- Schepman, M.M., 1911. The Prosobranchia of the Siboga expedition. Part IV. Rachiglossa. - *Siboga-Expeditie*, 49-1d: 247-363, pl. 18-24.
- Schepman, M.M., 1913. The Prosobranchia of the Siboga expedition. Part V. Toxoglossa. - *Siboga-Expeditie*, 49-1e: 365-452, pl. 25-30.
- Schepman, M.M., 1913. The Prosobranchia, Pulmonata and Opisthobranchia tectibranchiata tribe Bullamorphia of the Siboga expedition. Part VI. Pulmonata and Opisthobranchia tectibranchiata tribe Bullamorphia. - *Siboga-Expeditie*, 49-1f: 453-494, pl. 31-32.
- Schepman, M.M. & H.F. Nierstrasz, 1909. Parasitische Prosobranchier der Siboga-Expeditie. - *Siboga-Expeditie*, 49-2: 1-27, pl. 1-2.

(Onderstaand mopje hoorde de redactie enige tijd geleden van een niet nader te noemen ambtenaar)

Twee ambtenaren lopen op een namiddag met elkaar door de gang van een groot overheidsgebouw. Op een gegeven moment ziet de ene ambtenaar de andere tot zijn verbazing zijn voet optillen en heel hard op de grond stampen. "Wat doe jij nou?" vraagt hij.

"Ach", zegt de ander, "Die slak liep de hele dag al voor me uit".